

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Lukiokoulutuksen seutuvertailu 2019, tiivis analyysi

Tampereen kaupunkiseudun lukiokoulutuksen seutuvertailun tavoitteeksi on asetettu helposti hyödynnettävän ja tiiviin yhteenvedon laatiminen lukiokoulutuksen keskeisistä tunnusluvuista. Vertailussa on mukana sekä toiminnallisia että taloudellisia tunnuslukuja. Vertailu tehdään nyt ensimmäistä kertaa. Vertailuun ovat osallistuneet seutukunnan lukiokoulutusta järjestävät kunnalliset toimijat sekä yksityisistä koulutuksen järjestäjistä Kalevan lukio. Muillekin yksityisille koulutuksen järjestäjille tarjottiin mahdollisuus osallistua seutuvertailuun.

Tämän tausta-analyysin tarkoituksena on antaa lisätietoa taulukoiden ja tunnuslukujen tulkintaa ja merkitysten arvioimista varten. Vertailun yhtenä lähtökohtana on ollut, että koulutuksen järjestäjät tekevät tarkemman analyysin tunnusluvuista ja niiden merkityksistä omista lähtökohdistaan käsin. Alla oleva tiivis analyysi on teemoitettu alaotsikoiden mukaisesti.

Lukiokoulutuksen järjestäminen ja valtionosuusjärjestelmä

Lukiokoulutuksen järjestäminen eroaa merkittävästi muista kuntien järjestämistä kasvatus- ja koulutuspalveluista. Lähinnä taiteen perusopetuksen ja vapaa sivistystyön järjestämismallissa on yhtäläisyyksiä lukiokoulutuksen kanssa. Kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää lukiokoulutusta, vaan se on vapaaehtoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. Mahdollisia järjestäjiä ovat kunnat, kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt ja valtion oppilaitokset ja yliopistojen harjoittelukoulut.

Lukiokoulutuksen järjestäminen rahoitetaan valtionosuusrahoituksella, joka myönnetään järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan ja opiskelijamäärän perusteella. Rahoitukseen vaikuttaa mm. nuorten ja aikuisten oppimäärään suorittavien osuudet, mahdolliset erityiset koulutustehtävät ja maahanmuuttajien tai vieraskielisten valmistavan koulutuksen järjestäminen.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmän rahoitusvastuu on valtiolla ja kunnilla. Kuntien rahoitusvastuu on hieman yli puolet. Rahoitusjärjestelmällä rahoitetaan lukiokoulutuksen lisäksi muitakin kohteita. Kunnan rahoitusvastuu on asukaslukupohjainen ja vuonna 2020 se on 261,77 euroa/asukas koko järjestelmän osalta. Lukiokoulutuksen osalta rahoitusvastuu (vähennetty ammattikorkeakoulujen osuudella) on noin 68 euroa/asukas.

Jokainen kunta osallistuu asukaslukunsa perusteella lukiokoulutuksen järjestämisen rahoittamiseen riippumatta siitä toimiiko se itse lukiokoulutuksen järjestäjänä vai ei. Valtionosuuden saaja päättää rahoituksen käytöstä.

Opiskelijamäärät

Lukuvuonna 2019–2020 seudun kaikissa lukioissa oli yhteensä noin 7 600 lukio-opiskelijaa. Vertailuun osallistuneiden lukioiden opiskelijamäärä oli yhteensä noin 6 100 ja määrä oli kasvanut aiempien vuosien tasosta noin 300 opiskelijalla. Kasvusta noin 200 opiskelijaa tulee Tampereen kaupungin

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

lukioista ja loput jakautuvat muille koulutuksen järjestäjille. Ainoastaan Orivedellä opiskelijamäärä on ollut viime vuosina laskusuunnassa.

Kaikissa vertailuun osallistuvissa lukioissa enemmistö opiskelijoista asuu lukion sijaintipaikkakunnalta. Suurin osa opiskelijoista on omalta paikkakunnalta Nokian lukiossa (91 prosenttia) ja pienin osuus Tampereen lukioissa (63 prosenttia). Toisin sanoen Tampereen lukiot houkuttelevat opiskelijoita suhteellisen paljon muilta paikkakunnilta. Myös Lempäälän lukion opiskelijoista lähes kolmannes on muualta.

Tähän selvitykseen ei saatu kattavaa vertailua opiskelijoiden hakeutumisesta toisen asteen koulutukseen, koska mukana ei ole kaikkia koulutuksen järjestäjiä seudulta. Lukiokoulutuksessa opiskelijan kotikunnalla ei ole koulutukseen hakeutumisen, opiskelun tai rahoituksen kannalta merkitystä.

Opetuksen määrä

Lukiokoulutus on kurssimuotoista ja valmistuakseen opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti vähintään 75 kurssia. Tutkintoon sisältyy 47-51 pakollista kurssia riippuen siitä valitseeko opiskelija matematiikasta lyhyen vai pitkän oppimäärän. Syventävät kurssit ovat useimmiten pakollisten kurssien jatkokursseja ja soveltavissa kursseissa yleensä yhdistetään sisältöjä eri oppiaineista. Vähimmäiskurssimäärästä pakollisia kursseja on siis noin 63-68 prosenttia.

Järjestettävien kurssien määrässä opiskelijaa kohden on koulutuksen järjestäjäkohtaista vaihtelua. Eniten kursseja per opiskelija järjestään Oriveden lukiossa (1,40) ja vähiten Tampereen lukioissa (0,82). Valtaosassa muissa lukioissa järjestetään noin 1 kurssi per opiskelija. Pakollisten kurssien osuus kaikista järjestetyistä kursseista vaihtelee 43 prosentista (Orivesi) 63 prosenttiin (Tampere). Useimmilla muilla lukioilla osuus on 60 prosentin paikkeilla.

Kustannukset

Lukiokoulutuksen kustannuksia esitetään vertailussa opiskelijakohtaisina ja kurssikohtaisina kustannuksina. Opiskelijakohtaiset kustannukset on jaettu opetukseen, ruokailuun, muuhun opiskelijahuoltoon, sisäiseen hallintoon, kiinteistökustannuksiin ja pieniin hankkeisiin. Laskennassa on huomioitu samat kertoimet, jotka vaikuttavat koulutuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Opiskelijakohtaiset kustannukset ovat matalimmat Kalevan lukiossa (5 158) ja suurimmat Oriveden lukiossa (8 971). Kunnallisten toimijoiden keskiarvo on 7 449.

Opetus muodostaa suurimmat osan kokonaiskustannuksista (noin 60 prosenttia). Sen osalta vaihteluväli on 3 805 (Kalevan lukio) ja 6 455 euroa per opiskelija (Orivesi). Muiden koulutuksen järjestäjien osalta vaihteluväli on noin 4 000 - 5 000 euroa per opiskelija.

Kustannuksia on tarkasteltu myös kurssikohtaisina kustannuksina. Niiden vaihteluväli on 4 774 (Kalevan lukio) ja 8 908 (Tampereen lukiot) euroa per kurssi. Kalevan lukion kiinteistökustannukset ovat selvästi alhaisemmat kuin muilla koulutuksen järjestäjillä, mutta muidenkin toimijoiden välillä on huomattavaa vaihtelua kustannustasossa.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Rahoitus

Koulutuksen järjestäjät saavat rahoitusta lukiokoulutuksen järjestämiseen. Johdannossa kuvatun mukaisesti rahoitus perustuu oppilasmäärään, jossa on huomioitu erilaiset rahoitukseen vaikuttavat kertoimet. Lisäksi yksityinen koulutuksen järjestäjä saa korotettua rahoitusta vastaamaan heidän maksamiaan arvonlisäveroja. Koulutuksen järjestäjän samaa rahoitusta korotetaan, mikäli koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärä on alle 200 tai alle 60 opiskelijaa.

Yleisesti voi todeta, että lukiokoulutuksen rahoitus ei kata siitä aiheutuvia kustannuksia, vaan useimmat koulutuksen järjestäjät panostavat koulutukseen ns. muuta rahaa. Seutuvertailussa mukana olevista lukioista vain Kalevan lukio kykenee rahoittamaan järjestämänsä koulutuksen saamallaan valtionosuudella. Kunnista valtionosuus riittää kattamaan menot vaihtelevasti, suurin kattavuus on Pirkkalassa (80 prosenttia) ja pienin Nokiolla (65 prosenttia).

Koko maan tasolla tilanne on hyvin samankaltainen. Pääsääntöisesti yksityisillä toimijoilla valtionosuus kattaa kustannukset, mutta lähes kaikki kunnalliset koulutuksen järjestäjät panostavat koulutukseen muuta rahaa, koska heidän kustannustaso on saatua valtionosuutta korkeampi. Yksityisillä koulutuksen järjestäjillä harvemmin on mahdollisuutta rahoittaa kunnan tapaan lukiokoulutusta muuten kuin valtionosuuksin.

Palveluverkko

Tampereen kaupunkiseudulla toimii yhteensä 12 lukiokoulutuksen järjestäjää, joilla on ylläpidettävänä 17 lukiota. Tampereen kaupungilla on 6 lukiota ja muilla koulutuksen järjestäjillä on yhdet lukiot. Tässä osiossa on mukana myös vertailun ulkopuolelle jääneet koulutuksen järjestäjät.

Lukioiden keskikoko oli lukuvuonna 2019-2020 392 opiskelijaa. Suurin seutukunnassa toimiva lukio oli Tampereen yhteiskoulun lukio (888 opiskelijaa) ja pienin oli Svenska samskolan I Tammerfors (54 opiskelijaa). Suomenkielisistä lukioista Oriveden lukio oli pienin 133 opiskelijalla. Lukioiden koossa on huomattavaa vaihtelua.